

a znamo da je pisao i pjesme na latinskom i grčkom jeziku.

● govori, autobiografija

TICIJE, Gaj (Gaius Titius), 2. st. pr. n.e. Rimski državnik i pjesnik. Bio je na glasu kao duhovit govornik, a pisao je i tragedije.

● 1 fragment

V

VALERIJE LUCINIJAN, Lucije (Lucius Valerius Licinianus), 1. st. n.e. Rimski govornik. Djelovao je na Siciliji kao učitelj govorništva. Vjerojatno je identičan s Marcijalovim prijateljem Valerijem iz Bilbila.

○ govori

VEĆE DEKLAMACIJE (Declamationes maiores), 1–2. st. n.e. (?). Tradicionalan naziv za zbirku od 19 deklamacija koje su se već u 4. st. n.e. pripisivale Kvintilijanu (v.). Prema nekim navodima zbirka je i izdana upravo u tom razdoblju (v. Hijerije). Razlika između stilskih osobina tih deklamacija (sklonost prema ružnom i grotesknom), neumjereno inzistiranje na paradoksu i antitezi) i Kvintilijanovih teorijskih postavki takva je da ih je nemoguće smatrati njegovima.

● *Veće deklamacije (Declamationes maiores)*

VIBIJE KRISP, Kvint (Quintus Vibius Crispus), 1. st. n.e. Rimski državnik i govornik. Pročuo se govorničkim umijećem, ali i kao ozloglašeni doušnik u vrijeme Nerona.

○ govori

VOCIJEN MONTAN (Votienus Montanus), 1. st. n.e. Rimski govornik, rodом iz Narbona. Zbog čestih ponavljanja nazivali su ga „Ovidijem među govornicima“.

○ *Za Galu Numiziju pred centumvirima (Pro Galla Numisia apud centumviros)*

OSVRTI

IN MEMORIAM – NIKOLA ŠOP

Upravo na razmeđu godina umro je hrvatski pjesnik i prevodilac s latinskog Nikola Šop. Rodio se u Jajcu 19. 8. 1904, a školovao u Banjoj Luci i Beogradu, gdje je i studirao komparativnu književnost. Nakon studija predavao je u Beogradu kao srednjoškolski profesor latinski jezik. 1944. preselio se u Zagreb gdje je kao znanstveni suradnik JAZU otišao u mirovinu 1956. godine.

O Nikoli Šopu kao pjesniku sud će izreći drugi. Mi bismo ovdje htjeli nešto reći o njemu kao prevodiocu s latinskog jezika. Kad se taj opus sagleda u cjelini, nesumnjivo se uviđa koliki je utjecaj u odabiru autora i u načinu prevođenja imao pjesnički senzibilitet Nikole Šopa. Izuzmemo li Petronijevu „Trimalhionovu gozbu“ i Svetonijevih „Dvanaest careva“, gotovo su sve drugo prijevodi pjesnika. Prvo je objavljena „Knjiga o Horaciju“ koja osim pjesnikova života i djela donosi prikaz njegova utjecaja u pojedinim evropskim književnostima, a na kraju govori o prijevodima Horacija u nas. Slijedili su prijevodi pojedinih pjesama Katula, Tibula i Propercija, koji su objavljeni u nekoliko antologija svjetske lirike. Najznačajnijima nam se, međutim, čine prijevodi hrvatskih latinista tiskani u istoimenoj Akademijinoj seriji: „Stihovi i epigrami“ Ivana Česmičkog, „Latinske pjesni razlike“ Ignjata Đurđevića i „Elegije i pjesme“ Jurja Šizgorića.

Šop je prevodio u stihu, ali većinom slobodnom, a vrlo malo u stihu originala. U Pogovoru prijevoda pjesama Ivana Česmičkog obrazlaže taj stav željom da „... prevodi što sukladnije našem pjesničkom izražavanju, u kome će se potpuno odraziti pjesnički sadržaj izvornika“, služeći se između ostalog i srokom kao pandanom „zvukovnog učinka heksametskog i pentametarskog ritma“.

Bez obzira na naš stav o tome, ostaje nepobitna činjenica da je Nikola Šop jedan od naših rijetkih prevodilaca s latinskog jezika koji je latinskim autorima pristupao po najprije pjesničkim sredstvima i koji je uvijek nastojao da prijevod ne bude samo točan nego da bude i pjesma.

Zanimljivo je da kod Nikole Šopa, premda je i sam pjesnik sa nekoliko zbirki pjesama, nećemo naći „vidljiv“ gotovo nijedan motiv iz antike (poput onih u Vidrića, na primjer). No čitajući njegovu poeziju kojoj pripadaju atribute: sjeta, samoća, pomirljivost, jednostavnost, bukolički ugođaj, – mogu se katkada naslutiti daleki odjeci rimske elegije i razumjeti zašto je Nikola Šop prevodio upravo Horacija, Tibula, Propercija...

Damir Salopek

LOGOSOV IZDAVAČKI PROGRAM

4. siječnja 1982. objavila je u „Slobodnoj Dalmaciji“ splitska izdavačka kuća **Logos** nacrt izdavačkog plana za 1982. i program dugoročne izdavačke orijentacije. Osobitost ove prezentacije leži već u samom njenu objelodanjanju, jer su zaista rijetka izdavačka poduzeća koja na ovaj način, javno i pred svima, iznose svoje zamisli, njihova obrazloženja i poziv na javnu raspravu. Ima li boljeg puta od ovakva neposrednog obraćanja budućim čitaocima i suradnicima ako **Logos** želi, kao što se navodi u uvodniku: „...da se postavi kao jugoslavenski izdavač ... čiji program hoće biti dio zbiljskih potreba i tako pribiranje dalekosežnih nastojanja naše sredine ... a znak prepoznavanja znanstveno, obrazovno, literarno i idejno vrijedna knjiga organizacijom distribucije i cijenom čitaocu dostupna.“? Ono, međutim, što na neki način zapanjuje jest program dugoročne izdavačke orijentacije. Preko čitave stranice u osam stupaca navedeno je gotovo sedamsto naslova koji su unutar tri programa – znanstvenog, književnog i općeg – raspoređeni u pedesetak biblioteka. Ako bismo zaključivali prema nacrtu izdavačkog plana za 1982, u kojem je navedeno pedesetak naslova, to bi značilo da bi se zacrtani program u potpunosti realizirao kroz petnaestak godina. Teško je proricati kakva će biti dinamika izdavanja, ali je lakše posumnjati u to da će ona biti kraća, pogotovo ako se uzme u obzir „težina“ pobrojanih naslova. To su, naime, velikim dijelom najveća imena svjetske znanosti i književnosti. No vrijeme će pokazati da li su snage, koje su bile smjele toliko mnogo usuditi se, dovoljne i dobro raspoređene da sva ta izdanja i ostvare.

Posebno nas, međutim, zanimaju ona djela koja pripadaju klasičnoj grčkoj i rimskoj književnosti, odnosno grčkom i latinskom jeziku. Predočena izdanja mogli bismo podijeliti u tri grupe: prijevodi, monografije i rječnici. Najviše ih je uvršteno u znanstveni program, a autori su redom filozofi. Predviđeni su prijevodi Aristotelova *Organona*, *Politike*, *Metafizike* i *Fizike*, Platonove *Države*, Heraklitovih *Fragmenata*, Augustinove *Božje države* i Plotinovih *Spisa*. U seriji monografija, osim spomenutih autora, izašli bi još: Parmenid, Demokrit i Sokrat. Od rječnika tiskali bi se: Petračićev *Grčko-hrvatski rječnik*, *Grčko-hrvatski* i *Latinsko-hrvatski rječnik filozofije* i *Latinsko-hrvatski rječnik prava te monografije o grčkom i latinskom jeziku*. U okviru književnog programa tiskale bi se Ovidijeve *Metamorfoze*, Sapfine *pjesme*, *Antologija latinske poezije*, te Eshilove i Sofoklove *tragedije*.

Iz navedenog popisa očita je namjera **Logosa**, a to je osobitost većeg dijela predloženih naslova i s ostalih znanstvenih i književnih područja, da izdaje najveća imena svjetske znanosti i književnosti. Odabir djela grčkih filozofa zaista je reprezentativan premda bismo mogli požaliti što redakcija nije ponudila više naslova kod nas još neprevedenih djela. Čini nam se da bi u sadašnjoj konstelaciji prevodilačkih snaga i izdavačkih sredstava takva orijentacija bila korisnija.

Pozdravili bismo *monografije o grčkom i latinskom jeziku* i spomenute *rječnike*, osim Petračićeva *Grčko-hrvatskog rječnika*. Ako se u nedostatku takva suvremenog